

UDK: 371.52(047.31)
Prethodno priopćenje
Primljeno: 2. 6. 2008.
Prihvaćeno: 15. 6. 2008.

PRILOG ISTRAŽIVANJU UČENIČKOG APSENTIZMA

dr. sc. Smiljana ZRILIĆ
Sveučilište u Zadru
smiljana.zrilic@unizd.hr

Sažetak: *Suvremeni fenomen apsentiranja učenika s nastave tema je sve brojnijih istraživanja. Traga se za razlozima bježanja, mjestima provođenja vremena nakon odlaska iz škole, rizičnim i protektivnim faktorima, te se istražuje utjecaj izostanaka na školski uspjeh.*

U radu su prikazani neki, a po mišljenju učenika najučestaliji razlozi bježanja s nastave. Ispitivanje je provedeno u sklopu opsežnog istraživanja za potrebe doktorskoga rada (reprezentativni uzorak srednjoškolaca, N = 560), koje obuhvaća velik broj varijabla vezanih uz rizične faktore školskih izostanaka. Ovdje su izdvojeni rizični faktori koje vezujemo uz školu i vršnjačke skupine. Jedan je od razloga zbog kojeg ispitivanju ovog fenomena treba dati adekvatno značenje i taj što učenici vrijeme kad nisu na nastavi provode nekontrolirano. Gotovo sva istraživanja pokazuju da su tada skloniji konzumacijama. Stoga su u jednom dijelu istraživanja analizirana i mjesta na kojima učenici provode vrijeme kada pobjegnu s nastave. Pokazalo se da su to najčešće kafići. Učestalo namjerno izbjegavanje nastave jedan je od indikatora mogućega srljanja u devijantnost, pa je ispitivanje ovog fenomena značajno i opravdano.

Ključne riječi: *apsentizam¹, bježanje s nastave, izostajanje, markiranje rizični faktori*

¹ Među učeničkom populacijom razvijena su brojna terminološka određenja pojma apsentizma. Osim bježanjem s nastave, apsentizam često nazivaju i *markiranjem, blajbanjem, brisanjem, frentanjem, picanjem, šmuganjem*, a rabe i izraz *pustiti crnilo* (zamesti trag kao sipa) i sl. Stoga će se u radu, uz termine *apsentizam, bježanje* i *izostanci s nastave*, podjednako upotrebljavati i najučestaliji učenički izraz – *markiranje*.

UVOD

Autori različito tretiraju fenomen učeničkoga bježanja s nastave. Neki smatraju da je bježanje s nastave jedan od rizičnih faktora za poremećaje ponašanja u kasnijoj dobi i indikator učenikovih poteškoća, bilo u obitelji ili u školskoj sredini. Vizek-Vidović i sur. (2003.) govore o markiranju kao kategoriji težih oblika nediscipliniranog ponašanja u školi, te ga povezuju sa skitnjom i krađom, ali i s laganjem, neradom i destruktivnošću. Bježanje je povezano sa seksualnim promiskuitetom, zlorabom alkohola i droge, te delinkvencijom (Teasley, 2004.). Uzročno-posljedična opsežnost ove pojave seže od obiteljskoga odgojnog ozračja, školskih faktora do osobnog sudjelovanja i afirmiranja u vršnjačkim skupinama tijekom adolescencije. Ujević i sur. (2004.) navode kako bježanje s nastave vodi k raznim negativnim, asocijalnim, antisocijalnim, devijantnim, delinkventnim i drugim sociopatološkim pojavama, a na prvom mjestu vodi k školskom neuspjehu. Brojni su autori mišljenja da učestalo markiranje vodi k delinkvenciji i da je gotovo uvijek povezano s konzumacijama.

Mlinarević (2006.) navodi da ovisnost o cigaretama i alkoholu implicira i popratna rizična ponašanja, a to su, prema autorici, između ostalih i markiranja iz škole. Svojevoljno, samoinicijativno napuštanje nastave ili „markiranje“ u većini slučajeva nije stigmatizirano kao poremećaj ponašanja. Međutim, neki učenici stalno bježe s nastave, što tu pojavu generira kao poremećaj ponašanja (Opić, 2006., str. 117). Uzročno-posljedična veza svakako postoji, ali na manifestaciju ovakvih ponašanja djeluje čitav niz drugih čimbenika. Izostanci u ovim slučajevima mogu više biti posljedica, a ne uzrok.

Stoga, ne možemo u potpunosti uvažiti mišljenja nekih stručnjaka da je bježanje s nastave izrazito rizično, devijantno, pa čak i predelinkventno. Učenički apsentizam rizično je ponašanje zbog niza opasnosti koje su u uskoj vezi s njim, kao uzrok ili posljedica (slabije školsko postignuće i napuštanje škole, slaba motivacija, druženje s vršnjacima koji su skloni konzumacijama i sl.). Treba mu pridati adekvatno značenje zato da bi se pravodobnim uočavanjem važnosti problema spriječile i druge neprihvatljive dimenzije ponašanja, koje prate učestale izostanke.

Na prvom mjestu potrebno je istražiti motive učeničkih izostanaka, dakle razloge zbog koji oni izbjegavaju nastavu.

NAJUČESTALIJI RAZLOZI ŠKOLSKIH IZOSTANAKA

Postoji čitav niz razloga zbog kojih učenici izostaju s nastave. Uz percepciju nekorisnosti predmeta, prezahtjevnost programa, nezadovoljstvo izborom škole, konzumaciju opojnih sredstava, neki razlozi izostanaka odnose se na slabu motiviranost za učenje, odsutnost razvijenosti radnih navika, emocionalnu nestabilnost i nezrelost, sklonost izbjegavanju obveza, lijenost, nemarnost (Tolić, 1980.).

Bimler (2001.) govori o 73 motiva koja učenici navode kao razlog izostanaka. Neki od njih povezani su s roditeljskom nepažnjom ili tolerancijom za opravdavanje izostanaka, a samo manji broj učenika navodi uzroke koji su prepoznatljivi znakovi adolescentne delinkvencije. U najvećem broju slučajeva, po iskazima učenika, izostaje se zbog straha od neuspjeha te zbog izbjegavanja neugode i tjeskobe prilikom ispitivanja.

Motiv izostanka može biti i *nagovor drugoga učenika* iz istog razreda, ali i iz drugih razreda ili druge škole. Treba spomenuti svakodnevnu upotrebu mobitela, koji je i na satu uključen te olakšava mogućnost dogovaranja o susretima izvan škole. Prema istraživanju (Bilankov, Hitrec, 2004.), trećinu ispitanih učenika lako je nagovoriti na izostajanje. Čim se pruži prilika, makar to bio i poziv nekoga tko upravo bježi s nastave, za njih 32,7 posto to je dovoljan razlog. Utjecaj vršnjaka važan je u razdoblju adolescencije, a učenici smanjenoga samopouzdanja intenzivno se prilagođavaju aktivnostima i standardima svojih vršnjaka. Na brojne manifestacije poremećaja u ponašanju važan utjecaj imaju vršnjaci. Nastavnici su u najvećoj mjeri procijenili utjecaj vršnjaka i prijatelja kao ključan čimbenik koji dovodi do apsentiranja. Roditelji su mišljenja da je važan *utjecaj vršnjaka*, ali oni su i podijelili, u podjednakom omjeru, odgovornost za izostanke svoje djece između sebe i škole. Više od polovice ispitanih učenika (50,5%) slaže se da za izostanke uopće nije potreban neki poseban razlog.

Mnogi učenici izjavljuju da s nastave izostaju zbog *dosade*. Istraživanje provedeno u Kanadi (Shaw i sur., 1996.) pokazalo je da 30 posto učenika osjeća dosadu u školi. U našoj zemlji provedeno je istraživanje (Bezinović, 2000.) čiji rezultati upućuju na to da svega 3,5 posto učenika osjeća zadovoljstvo u školi, a 32,5 posto njih smatra da elementi kvalitetnoga obrazovanja (zanimljivost predmeta, zadovoljstvo učenika sadržajem predmeta i izlaganjem profesora, poticaj na razmišljanje, poštovanje i

pažnja od profesora, zadovoljstvo rasporedom sati itd.) nisu zastupljeni u njihovu školovanju. Dosada je glavni razlog što srednjoškolci bježe iz škole u Osječko-baranjskoj županiji. Ondje prosječno svaki srednjoškolac propusti dva tjedna nastave godišnje i skupi 10 neopravdanih sati. Da je srednjoškolcima u školi dosadno, potvrđuju rezultati istraživanja (Bognar, 2005.). Među emocijama koje ih obuzimaju u školi na prvo su mjesto učenici stavili dosadu, zatim zabrinutost i strah.

Ponekad je motiv izostanka *blizina kafića i potreba za cigaretom*. Velik broj srednjoškolaca puši (24,5 posto, Sakoman i sur., 1997.). Kako je u školama temeljem Pravilnika Ministarstva zabranjeno pušenje, učenici konzumenti nemaju izbora nego otići iz škole. Čak 35,08 posto učenika vrijeme izostanka s nastave provodi u kafiću, 29,50 posto njih odlazi kući, a 10,49 posto šeta s društvom (Borovčak, 2000.). Ostali odlaze na utakmice, k prijatelju, liječniku ili sjede ispred škole. S nastave se izostaje i zbog *kolegijalnosti s prijateljima* (8,6%) i zbog *sastanka s mladićem ili djevojkom* (8,6%). Samo tri posto učenika izostaje zato što misli da je markiranje *in* i 2,7 posto njih zato što misle da će im se u školi tolerantno opravdati izostanak (Blažinović, Gregurić, Hitrec, 2001.).

Brojne studije o školskim izostancima upozoravaju na to da je ponašanje markiranata složena pojava, vezana s jedne strane na školski (ne)uspjeh i percepciju nezadovoljstva školom, utjecaj vršnjaka, ali i na kvalitetu *obiteljskoga života* i odnose u njemu. Bježanje s nastave povezano je s brojnim stresnim situacijama u roditeljskom domu i češće je kod učenika iz nefunkcionalnih obitelji (Fergusson, 1995.).

EMPIRIJSKI DIO ISTRAŽIVANJA

Ciljevi istraživanja:

1. otkriti razloge izostajanja;
2. ispitati povezanost između različitih razloga bježanja s nastave;
3. ispitati povezanost između razloga bježanja s nastave te broja neopravdanih i opravdanih sati;
4. ispitati gdje i kako učenici provode vrijeme kad pobjegnu s nastave.

1. Deskriptivna analiza rezultata vezanih uz razloge bježanja s nastave

Instrument je napravljen za potrebe ovog istraživanja, a obuhvaća čestice najzastupljenijih razloga markiranja koje su navedene u prethodnim istraživanjima. Odnose se na elemente vezane uz školu i skupinu vršnjaka. Treba reći da čestice koje se navode kao mogućnosti opravdanja nisu stvarni razlog izostanaka (npr. *Lako se uspijevam opravdati kod razrednika kad pobjegnem s nastave*). Razlozi se, vjerojatno, kriju među ostalim česticama ili nekim drugim faktorima (npr. neke obiteljske varijable), zbog kojih nastavnici toleriraju i opravdavaju neopravdane sate. Jednostavnost opravdanja samo otvara mogućnost da učenik ne snosi posljedice u obliku neopravdanih sati.

Rezultati su (Tablica 1) pokazali da je najčešći razlog bježanja s nastave *izbjegavanje slabe ocjene*. Srednjoškolci ne uče redovito nego u vrijeme čestih ispitivanja, kao što je kraj polugodišta ili školske godine. U kratkom je vremenu teško svladati opširno gradivo, pa su i markiranja najučestalija u vrijeme „ispitnih groznica“, kako ih sami nazivaju. U našim školama vlada nepisano pravilo da se učenik tijekom polugodišta može jednom opravdati i osloboditi ispitivanja na nekom satu. Isto tako, postoji mogućnost da se od ispitivanja opravda cijeli razred. Kada iskoriste te dvije mogućnosti, a nisu spremni odgovarati, učenicima je jedini način izbjegavanja slabe ocjene izostanak sa sata.

Tablica 1.

	arit. sr.	st. dev.	rang
<i>Markiram kada mi je dosadno na satu</i>	2,260323	1,291403	4
<i>Markiram da izbjegnem slabe ocjene</i>	2,847943	1,321232	1
<i>Markiranjem izbjegavan mučnu ispitnu situaciju</i>	2,295699	1,216442	3
<i>Lako se uspijevam opravdati kod razrednika kad pobjegnem s nastave</i>	2,376344	1,260480	2
<i>Roditelji su me spremni opravdati kad pobjegnem</i>	1,955197	1,181758	7
<i>Bježim na nagovor prijatelja</i>	2,103943	1,117810	6
<i>Markiram jer mi je to cool</i>	1,515206	1,006805	8
<i>Kad pobjegnem s nastave, ne osjećam strah od posljedica</i>	2,197133	1,244244	5

Također, dosta je čest razlog i taj što se učenici lako uspijevaju opravdati kod razrednika. Već smo rekli da ovo nije razlog nego samo mogućnost da učenik opravda satove s kojih je izostao zbog brojnih drugih razloga. *Visoka tolerantnost nastavnika i razrednika* (rang 2) varijabla je koja iziskuje dodatna istraživanja, gdje bi se detektirali stvarni razlozi.

Na trećem mjestu rangiranosti razloga markiranja jest *izbjegavanje mučne ispitne situacije*. Činjenica je da učenici ispit doživljavaju kao stresan, loše se osjećaju tijekom ispitivanja, čak i kada su spremni za sat, te odlaze s nastave. I *dosada* kao razlog markiranja visoko je rangirana. Jako loša motiviranost i nezainteresiranost za učenje i školu razlozi su učenikovih dosađivanja na satovima. Takvi učenici često pogledavaju na sat, često traže da izađu van, ne nose udžbenike ni bilježnice, ništa ne zapisuju i ne prate što nastavnik govori. I kad nema ispitivanja ni pisanih provjera, odlazi se s nastave, nerijetko i zbog doista neprihvatljivih razloga. Kao da se traže bilo kakvi razlozi da se ne ide u školu. Najmanje se izostaje zbog toga što je markiranje u modi. Slični su rezultati istraživanja što su ga proveli Blažinović i sur. (2001.). Samo tri posto učenika izostaje zato što misli da je markiranje *in*.

Našoj su školi potrebne korjenite promjene, počevši od nastavnih pomagala do načina na koji nastavnik izlaže novo gradivo. Bognar (2005.) navodi razine na kojima se škola treba mijenjati: razina plana i programa koji mora imati znatno više mjesta za odgojnu problematiku; odgojno-obrazovni sustav koji mora postati suradnički; promjena odnosa prema mladima te prepoznavanje rizičnih ponašanja, ali i pojedinih stadija ovisnosti; suradnja s najvažnijim odgojnim činiteljima – roditeljima.

2. Koeficijenti korelacije između različitih razloga bježanja s nastave

Nadalje, pokušalo se utvrditi ima li povezanosti između različitih razloga bježanja s nastave (Tablica 2). Ovom analizom dobio se interesantan podatak da je čestoća upotrebe različitih razloga markiranja značajno pozitivno povezana. To upućuje na činjenicu da učenici koji općenito više markiraju bježe s nastave podjednako često zbog različitih razloga. Osobito su visoko povezana prva tri razloga: markiranje zbog dosade, zbog izbjegavanja ispitne situacije i slabih ocjena. Naime, čini se da su kod učenika koji rado markiraju svi razlozi jednako „dobri“ i važni, te su u rela-

ciji jedan s drugim. Budući da im je dosadno na satu, moglo se i očekivati da imaju slabije ocjene jer ne prate nastavu. Slaba motivacija snižava interes za školu, a izbjegavanje slabe ocjene u vezi je s tim. Učenici koji markiranjem izbjegavaju mučnu ispitnu situaciju i bježe na nagovor prijatelja ne osjećaju strah od posljedica.

Događa se i da učenici bježe s nastave samo da bi bili u društvu vršnjaka. Tako je i dosta visoka korelacija između čestica „markiram jer mi je to cool“ te „bježim na nagovor prijatelja“.

Tablica 2.

	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Markiram kada mi je dosadno</i>		0,42	0,43	0,30	0,19	0,38	0,28	0,06
<i>Markiram da izbjegnem slabe ocjene</i>			0,67	0,22	0,11	0,27	0,17	0,06
<i>Markiranjem izbjegavam mučnu ispitnu situaciju</i>				0,26	0,16	0,33	0,28	0,10
<i>Lako se uspijevam opravdati kod razrednika kad pobjegnem s nastave</i>					0,41	0,25	0,18	0,02
<i>Roditelji su me spremni opravdati kad pobjegnem</i>						0,23	0,19	0,02
<i>Bježim na nagovor prijatelja</i>							0,33	0,11
<i>Markiram jer mi je to cool</i>							0,33	0,11
<i>Kad pobjegnem s nastave, ne osjećam strah od posljedica</i>								

o $p < 0,05$

3. Koeficijenti korelacija između razloga bježanja s nastave te broja neopravdanih i opravdanih sati

Već smo naveli da učenici izostaju iz različitih razloga. U sljedećem dijelu istraživanja urađene su korelacije razloga s brojem sati izostanka, kako opravdanih tako i neopravdanih (Tablica 3). Pokazalo se da je čestoća upotrebe pojedinih razloga bježanja s nastave uglavnom povezana i s brojem opravdanih i neopravdanih sati. Ovo je, naravno, i sasvim logičan rezultat. Ali zanimljive su upravo „neznačajne“ korelacije. Naime, korelacija između spremnosti roditelja na opravdanje i broja neopravdanih sati nije bila značajna, što govori u prilog tomu da roditelji učenika koji češće markiraju nisu skloni opravdavati svoju djecu i to ne čine. Korelacija

je pozitivna i značajna jedino u relaciji s brojem opravdanih sati. Dakle, što su roditelji tolerantniji, i broj je opravdanih sati veći. Također, nema značajne korelacije u broju opravdanih sati i čestoci bježanja s nastave na nagovor prijatelja. Ali, postoji statistički značajna razlika kada je riječ o neopravdanim satima. Očito je da u tim slučajevima učenici ne traže opravdanje za svoj izostanak, ali moguće je da paze kako ne bi prešli „kritičnu“ granicu izostanaka za koju snose posljedice. Naime, u školskim statutima preciziran je broj neopravdanih sati koji za sobom povlači opomenu, ukor ili udaljšavanje iz škole².

Tablica 3.

	neopravdani	opravdani
<i>Markiram kada mi je dosadno na satu</i>	0,37	0,16
<i>Markiram da izbjegnem slabe ocjene</i>	0,26	0,26
<i>Markiranjem izbjegavam mučnu ispitnu situaciju</i>	0,27	0,24
<i>Lako se uspjevam opravdati kod razrednika kad pobjegnem s nastave</i>	0,09	0,16
<i>Roditelji su me spremni opravdati kad pobjegnem</i>	0,03	0,13
<i>Bježim na nagovor prijatelja</i>	0,19	0,05
<i>Markiram jer mi je to cool</i>	0,14	0,20
<i>Kad pobjegnem s nastave, ne osjećam strah od posljedica</i>	0,12	0,10

4. Mjesta na kojima učenici provode vrijeme kad pobjegnu s nastave

Brojna istraživanja pokazuju da je bježanje s nastave najopasnije zato što se nekontrolirano provodi vrijeme dok se izbiva iz škole. U tom vremenu učenici su u riziku za kontakt s alkoholom i drogama (Opić, 2006.). Kad pobjegnu s nastave, oni najčešće vrijeme provode s prijateljima ili/i sjede u kafiću (Tablica 4). Značajan dio njih provodi vrijeme s djevojkom/mladićem ili čak idu kući i roditeljima kažu istinu. Koliko god

² 6-10 neopravdanih sati – opomena;
 11-14 neopravdanih sati – ukor;
 15-20 neopravdanih sati opomena pred isključenje;
 21 neopravdan sat i više – učenik se isključuje s nastave.

na prvi pogled izgledalo neobično da roditelji podupiru djecu u ovakvim postupcima, činjenica je da su djeca prema njima iskrena. Jer, kad dođu kući i kažu istinu roditeljima, znači da imaju povjerenje kako će ih roditelji zaštititi i opravdati. Neki učenici lažu roditeljima i prave se da su bolesni (rang 5). Najmanje se sjedi ispred škole ili luta bez cilja. Čestica *odlazim na utakmice* slabo je zastupljena, možda iz razloga što u mjestima gdje je provedeno istraživanje (Obrovac, Korčula, Zadar) i nema često posebno važnih utakmica ili se održavaju vikendom.

Tablica 4.

	arit. sr.	st. dev.	rang
<i>U kafiću</i>	3,285458	1,456573	2
<i>S djevojkom ili mladićem</i>	2,217391	1,296311	3
<i>S prijateljima</i>	3,697464	1,367550	1
<i>Lutam ulicom bez cilja</i>	1,386861	0,892776	8
<i>Idem kući (roditeljima kažem da mi je slabo ili da nismo imali zadnje sate)</i>	1,938739	1,191060	5
<i>Idem kući i roditeljima kažem istinu</i>	2,108108	1,299482	4
<i>Odlazim na utakmice</i>	1,421338	0,907725	7
<i>Sjedim ispred škole i čekam da završi sat</i>	1,696751	0,968822	6

Premda neki autori izrazito negativno gledaju na namjerno izostajanje s nastave, valja naglasiti da svaki izostanak ne mora imati krajnje loš rezultat, pogotovo ako je razlog izbjegavanje slabe ocjene. Činjenica je da se učestalim markiranjem može otvoriti put u loša društva, rizične skupine, konzumacije i sl. Ali, deskriptivna analiza rezultata vezanih uz razloge bježanja s nastave u našem istraživanju pokazuje da je najviše rangiran razlog markiranja – izbjegavanje slabe ocjene.

ZAKLJUČAK

Proučavanju složenoga problema izostajanja s nastave pridonosi i razmatranje izjava učenika o motivima izostanaka. Iako neka istraživanja pokazuju da razlozi mogu biti i emocionalne poteškoće, socijalne neprilike, obiteljski problemi, trajno poremećeni odnosi roditelja, agresivni i nasilni

roditelji koji tjelesno zlostavljaju djecu ili pak previše visoka očekivanja roditelja, naše istraživanje pokazuje kako su razlozi izostanaka uglavnom vezani uz školu i društvo vršnjaka.

Osnovni razlog neopravdanog izostajanja jest nespremnost za sat te želja da se sačuvaju postojeće, dobiju bolje ili izbjegnu nedovoljne ocjene, ali i izbjegavanje mučne ispitne situacije. Isto tako, zabrinjava činjenica da učenici markiraju jer im je dosadno na satu. Suvremenom nastavniku potrebno je daleko više znanja od klasičnog osposobljivanja za profesiju. Različiti svakodnevni kontakti s djecom, roditeljima i stručnim suradnicima zahtijevaju razvijene socijalne vještine i sposobnost kvalitetne komunikacije. Nastavnikova uloga ne prestaje sa završetkom nastave. On utječe na kulturu provođenja slobodnoga vremena svojih učenika informiranjem, stvaranjem pozitivnih stajališta prema nečemu i prakticiranjem takva znanja u svakodnevnom životu (Previšić, 1999.). Nastavnik je odgojitelj, medijator i socijalni integrator, a njegovo djelovanje mora biti usmjereno u pravcu pomaganja učeniku, dogovaranja, organizacije, poticanja, savjetovanja i ohrabriranja (Previšić, 2003.).

Pokazalo se kako je bježanje s nastave najopasnije zato što se nekontrolirano provodi vrijeme dok se izbiva iz škole. Stoga smo istražili na kojim mjestima učenici provode vrijeme kad pobjegnu s nastave. Oni najčešće vrijeme provode s prijateljima ili/i sjede u kafiću. Značajan dio njih provodi vrijeme s djevojkom/mladićem ili čak idu kući i roditeljima kažu istinu. Dakle, nemaju interesa za odlazak na neka pomodna mjesta nego je jedini razlog izostanka to što žele izbjeći slabu ocjenu i mučnu ispitnu situaciju. Bježanje s nastave može biti jedan od indikatora srljanja u delinkvenciju, ali u tom je slučaju popraćeno čitavim nizom drugih neprihvatljivih ponašanja. Isto tako, razlozi su izostanaka brojni i nisu svi vezani za neprihvatljiva ponašanja izvan škole. Markiranje naime može biti i prolaznoga karaktera, s motivima vezanim uz školske elemente.

Naše istraživanje otvara niz novih teza na čijim je podlogama moguće zasnovati dalja istraživanja, koja su, s obzirom na ocijenjeno stanje u ovom istraživačkom polju, itekako potrebna. A da bi se preventivnim strategijama eliminirali i reducirali rizični faktori, odnosno izgradili i ojačali oni protektivni, nužno je njihovo integriranje u strukturu i funkcioniranje obiteljskoga, školskog i sistema zajednice.

LITERATURA

1. Bezinović, P. (2000.), Ja i moja škola. [www.http://pedagog.human.pefri.hr/betinetpet/rizik/analiza.htm](http://pedagog.human.pefri.hr/betinetpet/rizik/analiza.htm)
2. Bilankov, M., Hitrec, S. (2004.), Izostanci učenika srednjih škola. Zagreb: HPKZ, *Napredak*, br. 1 (62-72).
3. Bimler, D. (2001.), School truants and truancy motivation sorted out with multidimensional scaling. *Journal of Adolescent Research*, Vol. 16 (1), (75-102).
4. Blažinović, K., Gregurić Lj., Hitrec S. (2001.), Izostanci – izbor učenika. Zagreb: *Školske novine*, br. 4.
5. Bognar, L. (2005.), Pedagoški aspekt problema ovisnosti kod mladih. *Pedagogijska istraživanja*, br. 1 (113-124).
6. Borovčak, M. (2000.), Izostanci učenika. Zagreb: HPKZ, *Napredak*, br. 2 (191-200).
7. Clark, R. D. i Shields, G. (1997.), Family communication and delinquency. *Adolescence*, br. 32.
8. Fergusson, D. (1995.), Truancy in adolescence. *New Zealand Journal of Educational Studies*, Vol. 30 (1), 1995. (25-37).
9. Glavina-Kozić, E. (2002.), Izostanci u osnovnoj školi. *Napredak*, br. 3 (291-306).
10. Mlinarević, V. (2006.), *Slobodno vrijeme kao prediktor poremećaja u ponašanju učenika*, neobjavljena doktorska disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu.
11. Novy, D. (1985.), The relationship between adolescent life stress events and delinquent conduct including conduct indicating a need for supervision. *Adolescence*, Vol. 20 (78), (313-321).
12. Opić, S. (2006.), Komorbiditet poremećaja ponašanja učenika. *Pedagogijska istraživanja*, br. 2 (109-120).
13. Previšić, V. (1999.), Učitelj – interkulturalni medijator. U: Rosić, V. (ur.): *Nastavnik – čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*, Zbornik radova Drugog međunarodnog znanstvenog kolokvija. Rijeka: Filozofski fakultet (str. 78-84).
14. Previšić, V. (2003.), Suvremeni učitelj: odgojitelj-medijator-socijalni integrator: U: Ličina, B. (ur.): *Učitelj-učenik-škola*. Zbornik radova Znanstveno-stručnog skupa povodom 140 godina učiteljskog učilišta u Petrinji. Zagreb: HPKZ (str. 13-19).

15. Roeser, R. (1998.), Adolescents perceptions of middle school: Relation to longitudinal changes in academic and psychological adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, Vol. 8 (1), (123-158).
16. Sakoman, S., Kuzman, M., Šakić, V. (1997.), Pušačke navike zagrebačkih srednjoškolaca. *Društvena istraživanja*, br. 4-5 (513-535).
17. Shaw, M. S., Caldwell, L. L. i Kleiber, A. D. (1996.), Boredom, stress and social control in the daily activities of adolescents. *Journal of Leisure Research*, br. 4 (274-292).
18. Stanić, I. (2002.), Maloljetnička delinkvencija – općedruštveni problem. *Napredak*, br. 3 (343-355).
19. Teasley, M. L. (2004.), Absenteeism and Truancy: Risk, Protection, and Best Practice Implications for School Social Workers. *Children & Schools*, Vol. 26 (2), (117-128).
20. Tolić, S. (1980.), Izostanci učenika s nastave u srednjoj školi. Split: *Školski vjesnik*, br. 1 (5-25).
21. Ujević, A. i sur. (2004.), Uzroci i posljedice namjernog izbjegavanja nastave. Split: *Školski vjesnik*, br. 1-2 (5-28).
22. Vizek-Vidović, V.; Vlahović-Štetić, V.; Rijavec, M.; Miljković, D. (2003.), *Psihologija obrazovanja*. Donja Lomnica: Ekološki glasnik d.o.o.
23. Zrilić, S. (2007.), *Integrativni pristup istraživanju apsentizma učenika*, neobjavljena doktorska disertacija, Filozofski fakultet u Zagrebu.

UDC: 371.52(047.31)

Preliminary communication

Accepted: 2. 6. 2008.

Confirmed: 15. 6. 2008.

CONTRIBUTION TO THE RESEARCH OF SCHOOL ABSENCES

S. ZRILIĆ, Zadar

Šk. vjesn. 57 (2008.), 1-2

Summary: *Modern phenomenon of school absences has become a research topic of many researches. The focus of the researches is to detect the reasons why the students skip classes, where they spend their time after school, indicate risk and protection factors, and investigate the influence of nonattendance on overall success in school.*

This paper reveals some of the most important reasons for skipping classes, as indicated by the students themselves. The research was conducted within a comprehensive doctorate research that included 560 respondents and a great number of variables related to risk factors of school absences. The author indicates the risk factors related to school and peer groups. One of the reasons why the research of this phenomenon should be adequately valorized is that the time the students spend when skipping classes is uncontrolled. Almost all researches show that in such situations the students are inclined to consume drugs and other substances. Therefore, one part of the research analyzes the places where the students spend the time when skipping classes, and the results show that they mostly spend it in bars. Frequent and deliberate class skipping is one of the indicators of possible deviant behavior, so the research of this phenomenon is both significant and justified.

Key words: *absence, skipping classes, nonattendance, to risk factors*
